

MADISON, WI

APIE SIAUBINGAS LIETUVIŲ DŽIUNGLES

Kasmet pavasariop Madison/Vilnius Sister Cities, Inc., (MVSC) organizacija surengia iškilmingą metinę vakarienę su gera paskaita. Ankstesniais metais tokia vakarienė būdavo rengiama apie birželio pradžią, šiemet — kovo 30 d., penktadienį. Į Wisconsin universiteto Memorial Union (ant gražaus Mendotos ežero kranto) „baroniško“ stiliaus salę — Tripp Commons — susirinko būrys nuolatinių lankytojų ir svečių. Erdvioje, elegantiškoje, medžiu išpuoštoje salėje, su įmantriais stilingais didžiuliais sietynais stalai buvo papuošti trispalvėmis gėlėmis. Vakarienė buvo puikiai pritaikyta ne vien mėsos mėgėjams, bet ir vegetarams.

MVSC pirm. Daina Žemliauskas-Juozevičius, pasveikinusi svečius, pateikė išsamią organizacijos metinę veiklos apyskaitą: tautinių šokių grupės „Žaibas“ rėmimas; kasmetinė šalpos parama Vilniui (per „Saulutės“ ir „Vaiko vartai į mokslą“ organizacijas); knygų siuntimas į Vilniaus Kalvarijos biblioteką (knygos surinktos draugų amerikiečių Madison viešojoje bibliotekoje, kurios atstovė buvo vakarienėje ir apdovana-ta padėkos žymeniu); naujo tinklalapio internete sukūrimas, Pasaulio pienininkystės parodos Lie-tuvoje rėmimas; žurnalo „Lithuanian Heritage“ Madison viešajai bibliotekai prenumeratos finansavimas, Tautodailės parodos Madison surengimas bei kt.

Iš MVSC direktorių tarybos atsistatydinus prof. Dean Bowles ir Ernie Cooney, buvo išrinkti nauji direktoriai — prof. dr. Alfred Erich Senn ir Mary Wasilewski.

MVSC pirm. D. Žemliauskas-Juozevičius pristatė publikai pagrindinį paskaitininką prof. dr. Giedrių Subačių, atvykusį iš Čikagos. G. Subačius, Illinois universiteto Čikagoje Slavų ir Baltų kalbų ir literatūrų katedros profesorius, tiesiog užbūrė klausytojus savo įdomia, gyva paskaita – „Upton Sinclair lietuvių džunglės“, paremta jo paties išleista knyga „Upton Sinclair: ‘The Lithuanian Jungle’ ” (Amsterdam, New York, NY, 2006 m.; spausdinta Olandijoje).

Savo legendiniame romane „The Jungle“ (1905 ir 1906 m.) Upton Sinclair įtraukė nemažą skaičių lietuviškų žodžių, posakių bei pavardžių. Sinclair tarsi atrado nepaprastą lietuvių kalbos grožį ir ištyrė su aiškiai regimu malonumu. Jis net prisipažino dainavęs lietuviškai. Jeigu pasižvalgytume ieškodami „lietuvių kalbininko“, dirbančio ir tyrinijančio Čikagoje „Back of the Yards“ apylinkėje, ten rastume Upton Sinclair!

Subačiaus knyga aprašo Sinclair romane sukurtus lietuviškus charakterius, pagrindinę romano idėją, jo šaltinius ir darbo metodus. Kai kurie asmenys — paimti iš tikro gyvenimo, tai lietuviškų vardų bei pavardžių donorai. Svarbiausių romano „The Jungle“ veikėjų prototipai gyvenime buvo susekti ir išvardyti knygoje. Tam tikros smulkmenos, minimos Sinclair romane, buvo irgi atsektos, pvz., Jurgio ir Onos lietuviškos vestuvės smuklėje ir net tos smuklės savininkas. Tačiau „The Jungle“ po-veikis visuomenei buvo kur kas svarbesnis. Vos po kelių mėnesių, po romano išleidimo, visuomenė pareikalavo pakeitimų mėsos pramonėje. Prezidentas Theodore Roosevelt pasišlykštėjo, perskaitęs išankstinį egzempliorių apie kraupias higienos sąlygas skerdyklose. Jis įsakė Kongresui išleisti įstatymą, kuriuo būtų įkurta „Food and Drug Administration“, ir pirmą kartą istorijoje įsteigtos federalinio mėsos patikrinimo normos.

„The Jungle“ — Jurgio Rudkaus, lietuvių imigranto, dirbančio Packingtown, gyvenimo pasakojimas. Jurgis mato, kaip jo „Amerikos svajonė“ — padorus gyvenimas — pavirsta košmaru. Jo darbas, velkant sunkias skerdienas galvijų garduose, paverčia jį išsekusiu ir nepajėgiančiu išlaikyti savo šeimos. Jis netenka darbo, kai įtūžęs sumušą savo „bosą“, netikėtai sužinojęs, jog tas nevalyvas storžievis suviliojo jo žmoną. Paskui netenka žmonos, nukankintos ligos, ir sūnaus, kuris nuskęsta.

Tačiau Jurgis atgimsta, prisijungęs prie socialistų judėjimo, o pati knyga pasibaigia socialistų oratoriui šaukiant: Organizuokimės! Organizuokimės! Organizuokimės! Čikaga bus mūsų!

Tai buvo jaudinanti, melodraminė medžiaga, vis dėlto net 5 leidėjai nusprendė, jog romanas politiškai per „karštas“ ir jį atmetė. Toliau Sinclair nepasidavė — užsispyrė ir laimėjo: „Doubleday“ išleido jo romaną „The Jungle“ 1906 m. vasarį.

„The Jungle“ dėl visų pasibjaurėjimo vertų smulkmenų (pavyzdžiui, į mėsos malimo mašiną, gaminant dešras, sušluodavo mėsą su negyva žiurke ir kt. panašios šlykščios scenos) greitai buvo paskelbta revoliuciškiausia XX šimtmečio beletristika. Londone būsimasis ministras pirmininkas Winston Churchill pasakė, jog knyga „persmeigia storiausią kaukolę bei kiečiausią širdį!“

Tačiau politikai atmetė antikapitalistinę knygos pusę, visą savo dėmesį sutelkdami į 8 puslapiuose aprašomą pasišlykštėjimą keliantį mėsos apdirbimo lygį.

Tarp vakarienių svečių buvo iš Reedsburg, WI, atvykęs dr. Albertas

Petrulis su žmona Joan ir sūnumi arch. David. Jis vaikystę praleido Čikagoje, romane aprašomoje apylin-kėje, priklausė lietuviškai parapijai, lankė liet. prad. mokyklai, davė keletą istorinių nuotraukų dr. G. Subačiaus knygai. Daugelis klausytojų įsigijo G. Subačiaus knygą su autografu. Dar ilgokai susirinkusieji diskutavo, dalijosi neeilinės įdomios paskaitos įspūdžiais... O MVSC direktorių taryba liko dėkinga vicepirm. dr. Gediminui Vidugiriui už dr. G. Subačiaus globojimą, kuriam jis kitą dieną aprodė Madison miesto ir apylinkių įdomybes.

S. E. S.

"Draugas", 2007 m. gegužės 24 d.